

Հ. ԵՂԻՍԱԶԱՐՅԱՆ

ՀՈՎՀԱՆՆՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ԿԱՆՔԸ ԵՎ ՆՐԱ ՎԻՄԱԳԻՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

 Ովհաննու Կարապետի անվան վանքը գտնվում է այժմյան Վեդու շրջանում, Զեջուու գյուղից մեկ կիլոմետրաչափ դեպի Հյուսիս-արևմուտք։ Վանքը տեղադրված է մի հարթակի վրա, որը Հյուսիսային կողմից եզերվում է բարձրավանդակով, իսկ մյուս կողմերից՝ լեռնային հեղեղատի փոքրիկ ձորակով։

Վեդու շրջանը կազմում է պատմական Հայաստանի Այրարատյան նահանգի նույնանուն գավառը։ Ավելի վաղ այդ գավառը կոչվել է Ուրծ և Արած, ընդ որում Ուրծն ընդգրկել է գավառի լեռնային մասը, իսկ Արածը՝ դաշտայինը։

Պատմական աղբյուրները ոչ մի տեղեկություն չեն հաղորդում այդ հետաքրքրական մենաստանի մասին։ այն աչքաթող են առել նաև ճանապարհորդներն ու տեղագիրները։ միայն Հ. Ղևոնդ Ալիշանը սոսկ թուռցիկ կերպով հիշատակում է նրա անունը¹, Հուշարձանների վրա փորագրված սակավաթիվ արձանագրություններն էլ, անգամ աղոտ կերպով, լույս չեն սփռում նրա անցյալ պատմության վրա։ Մի արձանագրության համաձայն (արձանագրություն Ա) վանքը հիմնել են Օրբելյանները ժԳ դարի սկզբներին, որպես իրենց տոհմի գերեզմանատեղի։ Այդ ժամանակ, ինչպես հայտնի է, Վեդի գավառը գտնվում էր Օրբելյանների իշխանության ներքո։ Մյուս արձանա-

գրությունները սոսկ նվիրատվական են, 1593 թվականը կրող մի այլ արձանագրությունից (արձանագրություն Ը) իմացվում է, որ այդ ժամանակ շեն է եղել մենաստանը։ 1725 թվականը կրող մի այլ արձանագրության (արձանագրություն ԺԱ) կարճ բովանդակությունից հասկացվում է, որ այդ ժամանակ վանքը եղել է ավերակ և լքված վիճակում։ Անկասկած է, որ այդ մենաստանը նույնպես, ինչպես նրան մոտիկ գտնվող մյուս վանքերը, ավերվեցին 1679 թվականի մեծ երկրաշարժի ժամանակ։

Սակայն, ինչպես երևում է, 1896 թվականին կառուցված վանքի միաբանության բնակելի շենքերը, 1897 թվականին՝ վանքի պարիսպը և 1898 թվականին՝ հացահատիկի հորերը, համանական են դարձնում, որ վանքը ժԹ դարին որոշ ժամանակով վերականգնված պետք է լինի։

Հովհաննու Կարապետի վանքը րազկացած է մեկ եկեղեցուց, զանգակատնից, դամբանատնից, պարսպապատ է, պարսպից ներս պահպանվել են վանքի միաբանության բնակելի շենքերի մնացորդները և փոքրիկ գերեզմանոցը։

Եկեղեցին արձանագրությունների մեջ կոչվում է Սպիտակավոր Ս. Աստվածածին և, ինչպես ցույց է տալիս եկեղեցու ներսում, հարավային պատի վրա փորագրված արձանագրությունը (արձանագրություն Ա), այն կառուցել է Օրբելյան Տարսայիճ իշխանի որդի Ջալալ իշխանի կին Գոնցան 1301 թվականին։

Եկեղեցին զբեթավոր մի կառուցվածք է, որն ունի բիլ նրկարածիդ ուղիղ բառանկյու-

¹ «Այրարատ, բնաշխարհ Հայաստանիայց», տեղագրեաց Հ. Ղևոնդ վարդապետ Մ. Ալիշան, Վեներիկ, 1890 թ., էջ 445։

նի հատակագիծ: Հարավային և հյուսիսային պատերը ներսից՝ արևմտյան ծայրերին պինդ ունեն ելուտներ, որոնց կից, ինչպես և արևելյան աբսիդի եզրերից ձգվող կիսասյուները միանալով կամարներով, իրենց վրա են կրում զմբեթը՝ կլոր թմբուկով և սրածայր վեղարով:

Արևելյան ծայրում տեղադրված է կիսակլոր աբսիդը՝ բարձր, ներս ընկած բեմով: վերջինիս վրա կառուցված է պատարագամատույց քարե սեղան՝ կամարակապ բացվածքներ ունեցող ծածկապատով: Բեմի հարավային և հյուսիսային կողմերում տեղադրված են երկհարկանի խորաններ. ստորին

զարդեր ունեցող շրջանակով: Մուտքի ճակատակալ քարը պատած է բարձրաքանդակ, շատ գեղեցիկ ու նուրբ մշակված սրբապատկերներով: ուր, ծաղկեհյուսմանրանկար ֆոնի վրա, պատկերված է Աստվածածինը բազմած քարձի վրա՝ Մանուկ Հիսուսը զրկին, իսկ կողքերին մի-մի հրեշտակ կանգնած և ձեռները տարածած դեպի Տիրամայրը: Դրանից վերև պատկերված է Աղամբ, շուրջը բազմապիսի կենդանիների գլուխներ. աջ կողմում մեծ տառերով գրված է Ա՜Ն, լստ երևույթին դրա շարունակությունը ԱՄ ձևով պետք է լինե՛ր ձախ կողմում, սակայն չի նկատվում:

ՀՈՎՀԱՆՆՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՍՎՐ

հարկի խորանների մուտքերը բացվում են դեպի արևմուտք՝ եկեղեցու մեջ, իսկ վերին հարկի խորանները՝ բեմի վրա, ուր բարձրանում են եռաստիճան քարե սանդուղքներով: Ստորին հարկի խորանների արևելյան պատերի մեջ փորված են կիսակլոր փոքրիկ աբսիդներ. վերի հարկի խորաններն արսիդներ չունեն: Աբսիդի կողքերի պատերի մեջ կան մեկական մեծ խորշեր, նույնաձև մեկական փոքր խորշեր էլ կան բոլոր խորանների հարավային պատերի մեջ:

Միակ մուտքը արևմտյան կողմից է՝ կիսակլոր ճակատակալ մեծ քարով և գծավոր

ճակատակալ քարի վրա եղած արձանագրություներ (արձանագրություն ժ) հավաստում է, որ հիշյալ պատկերը քանդակել է Սարգիս վարդապետը:

Ցուրաքանչյուր պատի կենտրոնական մասում բացվում է մեկական երկար ու նեղ լուսամուտ, դրանց համապատասխան մեկական լուսամուտներ էլ բացվում են զմբեթի թմբուկի մեջ և մեկական փոքր լուսամուտներ էլ յուրաքանչյուր խորանի արևելյան պատի մեջ: Արևելյան և հարավային պատերից բացվող լուսամուտները կամարակապ զաղաթով են և ունեն գծավոր շրջա-

նակներ. մյուս բոլոր լուսամուտներն ուղղանկյուն են և առանց շրջանակի: Գմբեթի թմբուկի լուսամուտների կողքերին մեծ տառերով փորագրված են հետևյալ փակագրերը. Հյուսիսային կողմում ՏԻ ՅԵ, արևմտյան կողմում ՓՈ ՇԶ. հարավային կողմում ՉԱ ԳԶ. արևելյան կողմում ԿՈ (վերջին երկու տառը հոդմահարված լինելու հետևանքով չի կարդացվում):

Եկեղեցու ներսում ընկած է մի մեծ քար, որի մի կողքի վրա եղած բարձրաքանդակը պատկերում է թեառարած արծիվը՝ խոյը ճանկերում բռնած: Այդ բարձրաքանդակ պատկերը հանդիսանում է Պոռշյանների

կառուցման ստույգ ժամանակը և թե ովքեր են եղել նրա կառուցողները, պարզ չէ. հուշարձանի վրա փորագրված 1346 թվականը կրող նվիրատվական արձանագրությունը (առձանագրություն ԺԲ) հավաստում է, որ այն կառուցված պետք է լինի ԺԴ գարում, մինչև 1346 թվականը:

Դամբանատան հատակագիծը արտաքուստ ուղիղ քառանկյունի է, ներսից խաչաձև՝ ուղղանկյուն խաչքենքով: Ծածկը թաղանթալ է՝ գավիթների ծածկի նմանությամբ, առանց տանիքի կենտրոնում եղած լուսանցքի: Միակ մուտքը հյուսիսային կողմից է՝ եկեղեցու մուտքի դիմաց, գորշագույն բաղալտի

ՀԱՄԱՆԱՄԱՆ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱՆԻՆ ԵԿԵՂԵՑԻՆ ԵՎ ԴԱՄԲԱՆԱՏՈՐԸ

տոհմանիշը, Հետազոտությունները ցույց են տալիս, որ այդ հնագիտական հետաքրքիր բեկորը պետք է բերված լինի վանքից, ոչ հեռու գտնվող Կարախաչ գյուղից, ուր պահպանվել են ընդարձակ եկեղեցու մնացորդներ և ուրիշ շատ հուշարձաններ, որոնց նյութը և մշակման ձևը խիստ նման են եկեղեցու ներսում եղած բեկորի նյութին, որպիսի հանգամանքը վկայում է մի խոշոր քաղաքական կենտրոնի երբեմնի գոյությունը այդ վայրում:

Դամբանատունը գտնվում է եկեղեցու արևմտյան կողմում, կիսավեր վիճակում:

սլաքաձև գագաթ ունեցող ճակատակալ քարով: Արևելյան պատի մեջ բացվում է մի երկար ու նեղ լուսամուտ և մի կլոր լուսանցք: Նույնաձև մի երկար ու նեղ լուսամուտ էլ բացվում է հարավային պատի մեջ: Տանիքի վրա հետադարձ կառուցված է մատուանման մի փոքրիկ շենք: Պատերի արտաքին անկյունները դլանաձև են: Ամբողջ շենքը կառուցված է կաթնադեղնագույն հանքաքարի մաքուր տաշված քարերով՝ կրաշաղախով մածուցված: Հյուսիսային պատի վրա նկատելի է ուժեղ ճեղք, որը, հավանաբար, հետևանք է 1679 թվականի երկրաշարժի: Հա-

տակը ծածկված է փխտակներով, ուստի նրա ներսի բավանդակությունը պարզ չէ։
Ջանգալատունը գտնվում է դամբանատան արևմտյան կողմում՝ նրան կից այնպես, որ վերջինիս արևմտյան պատը ընդհանուր է երկու շենքերի համար։ Քն երբ է կառուցվել զանգակատունը և ովքե՞ր ինքնի նրա կառուցողները որոշ չէ, հավանաբար այն նույնպես պետք է կառուցված լինի ԺԴ դարում։

Ջանգալատունը կենտրոնագմբեթ, երկհարկանի մի կառուցվածք է, շատ հետաքրքրական կառուցողական ձևերով։ Հատակագիծը արտաքուստ քառակուսի է, ներսից

փոքրիկ մուտք են բացել դեպի զանգակատան ստորին հարկը։ Վերի հարկի մուտքը արևմտյան կողմից է, ուր բարձրանալիս են եղել փայտյա սանդուղքով, ծրկու երկար ու շատ նեղ լուսամուտներ բացվում են ստորին հարկի հարավային պատի մեջ. մի փոքրիկ, ուղղանկյուն լուսամուտ էլ բացվում է վերի հարկի արևմտյան պատի մեջ՝ մուտքի վերևում։ Ջանգալատան շենքի կառուցումը հարմարեցված է այնպես, որ դամբանատան տանիքի վրա կառուցված մատուռնման շենքը ծառայի զանգակատան վերին հարկի համար որպես արսիդ։

ՀՈՎՀԱՆՈՒ ԿԱՐԱՊԵՏԻ ՎԱՆՔԻ Ս. ԱՍՏՎԱԾԱԾԻՆ ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՄՈՒՅՔԻ ՎԵՐՈՎԻ ԲԱՐՁՐԱՔԱՆԴԱՆՆԵՐԸ

խաչաձև՝ ուղղանկյուն, կարճ խաչքներով՝ ծրկու հարկերի ծածկն էլ թաղակապ է, վերին հարկի տանիքի կենտրոնում բացվում է մի կլոր մեծ անցք, որի վրա որպես ծածկույթ կառուցված է եղել սյունազարդ գմբեթ։ Վերջինիս սյուների ընները զլանաձև են, ունեն ուղղանկյուն խարիսխներ ու խոյակներ, որոնց անկյունները զարդարված են ստալակտիտ քանդակներով (գմբեթն ամբողջովին քանդակված է, միայն սյուների խարիսխներն են պահպանվել՝ կլոր անցքի շուրջը)։

Ստորին հարկը մուտք չի ունեցել, այլ դամբանատան արևմտյան պատը քանդել և

Ջանգալատան ամբողջ շենքը կառուցված է կաթնագեղնագույն հանքաքարի մաքուր տաշված քարերով՝ կրաշաղախով մածուցված. պատերը հարթ են (ինչպես և դամբանատան), առանց զարդարանքների. մուտքի ճակատակալ քարը և կողերի ամբողջական քարերը գորշ բազալտից են։ Սալահատակված է եղել. վերի հարկի տանիքը և գմբեթի վեղարը պատած է եղել սալաքարերով։ Շենքը կիսավեր վիճակում է, քանդված մասերը թափված են տեղում՝ փլատակների ձևով։

Պարսպը ձգվում է հուշարձանների խմբի շուրջը՝ քառանկյունի ձևով, արևելքից դեպի

արեւմուտք երկարութեամբ, Պատերը շարված են տեղական անմշակ լեռնաքարերով, ցեխով, Գլխավոր մուտքը հարավային կողմից է, որի մոտ ընկած մի փոքրիկ քարի վրա փորագրված է. «շինեցի 1897 ամիս, Հովանական է, որ դա եղած լինի մուտքի վերեւում կամ կողքին և անկասկած վերաբերում է պարսպի կառուցմանը»:

Միարանության բնակելի շենքերը գտնվում են պարսպի ներսում, վանքի հուշարձանների խմբի արեւմտյան կողմում: Բոլոր շենքերն էլ շարված են նույն տեղական անմշակ լեռնաքարերով՝ ցեխով, եղել են փամշածակ: Կառուցված են 1896 թվականին, որի վերաբերյալ արձանագրությունը փորագրված է զանգակատան արեւմտյան կողմում գտնվող սենյակի արեւելյան պատի մեջ դրված մի փոքրիկ քարի վրա, հետեւյալ ձևով «շինեցի 1896 ամիս»:

Վանքն ունեցել է իր առանձին ջրմուկ, ջուրը կավե թրձած խողովակներով բերված է եղել արեւմտյան կողմից, որ պարսպից ներս, անմիջապես արեւմտյան պատին կից պահպանվել է ջրամբարը՝ ներսից ծեփած կրաշաղախով: Վերջինիս արեւելյան պատի տակ դրված է քարից փորված ջրի մեծ ալիւզանը: Պարսպից դուրս, գլխավոր մուտքի հարավային կողմում քիչ ներքե նկատվում են քարից փորված երկու մեծ ջրավանդաններ՝ հավանաբար անասունների ջրելու համար: Պարսպի ներսում, վանքի հուշարձանների և միաբանութեան բնակելի շենքերի արանքում պահպանվել է հացահատիկի մմբարը՝ կարասաձե հորի նման, քարաշար, ներսից կրաշաղախով սվաղած: Բերանի եզրին դրված մի քարի վրա փորագրված է. «շինեցաւ 1898 ամիս»:

Հովհաննու Կարապետի վանքին մուտիկ գտնվող Զնչուու գյուղում և նրա շրջակայքում տարածվում են բազմաթիւ գերեզմանոցներ՝ մահարձաններով ու կոթողներով և առանձին՝ շքեղորեն քանդակազարդված խաչարձաններ. նկատելի են նաեւ սահմա. հանիշ քարեր: Առանձնապես ընդարձակ է

Հովհաննու Կարապետի վանքի Գերեզմանոցում եւ Գերեզմանքում

գյուղի հարավային կողմում գտնվող գերեզմանոցը, որ կան բազմաթիւ մահարձան-խաչարձաններ, որոնք պատած են զանազան ձևերի նուրբ մշակված դարդաքսոնդակներով: Հատկապես հետաքրքիր ու արժեքավոր են գերեզմանաքարերի վրա քանդակած կենցաղային պատկերները: Այդ բոլորը վկայում են, որ Զնչուուն եղել է Հայաստանի հնագույն և նշանավոր բնակավայրերից մեկը. իսկ թե ինչպես է նա կոչվել, հնում, հայտնի չէ:

ՎԻՄԱԳԻՐ ԱՐՁԱՆԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

(Մեք եւեք բերում վերձանված ձեով)

Ա. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, ՀԱՐԱՎԱՅԻՆ ՊԱՏԻ ՎՐԱ, ԼՈՒՍԱՄՈՒՏԻՑ ԵՐԵՐԱՎ

1. ԹՎ: ՉԾ: Աստուծոյ ամենակալին կամաւ եւ Գոնցա ամուսին հգաւր իշխանի Զալալին, որդոյ Տարսախին. դուստր Իվանէի, քոռիւ մեծիւ Զախաւէի
2. Հայոց սպարապետի, քոյր ամիր սպասալար Շահանշահի, յիմ հայրենի զարդոց գՄոշադքիւն գնեցի վասն երկար կենաց գլխա իմ Զալալին,
3. եւ որդոց մեռոց Տարսախին, Շահանշահի և էլուկումին: Զեկեղեցիս շինեցի՝ աւուամբ Սպիտակատու Աստուածածնին,
4. որ ի ձեռն ըստ հագոյ որդոյ մեր Կիրակոս վարդապետին: Եւ ետու հայրենիք իմ գերեզմանատանս գիմ շինած գեղն

5. գժալասն :Ա: ձիքանման :Բ: այգի յՈւրծ և ի վէղի :Բ: ըրաղաց գՇեղչիկե
- :Ի: զեկան զնեցի զկէս
6. հաղին էլ իմ եկեղեցոյս հանդ տվի: Մոշաղբիւր յեա իմ մանուանն իմ վա-
նացս հայրենիք լինի և առնեն
7. Մեզ պատարագ: զՄեռնողն: Մառգարդարին: Զատիկն՝ անխափան: Եւ զտան
Աստուածածնին Միւնաին: Եթէ ո՞ր ի մեր ծն-
8. ընդոց կամ լայլ ազգաց զավեալ հայրենիք եկեղեցոյս խափանէ կամ հարկ
դնէ՝ յԱստուծոյ և :Գ: տուր ծաղովոյն
9. հաղած, Յուդաի և խաչահանուացն մասնակից: Եւ կատարիչքն արճնին ի
Տեառնէ, ամէն:
10. Տիրացու գրիչ յիշեցէք ի Քրիստոս Յիսուս:

Բ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, ԱՅՍԻԴԻ ԼՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՊԱՏԻ ՎՐԱ

1. Անվամբ և յայտով Սուրբ Աստուածածնիս, ռդարմութեամբ իմ պարունացն
Զալային և Գռնգաին եւ Կիրակոս
2. վարդապետ Գեոնեցի, անձամբ և ընչիւք աշխատեցա ի շինութիւն վանացս
և եկեղեցոյս ար ճ. սպիտակի զն-
3. եցի զՍալմէն հողն ի գետառէն մինչ ի ծայր :Բ: բլրին յիմ մեռոնաշնորհ
մար լինի Գռնցաէն հայր-
4. ենիք եկեղեցոյս: Սպասաւորք սորա պարտին ինձ պատարագ զեկեղեցիո
զնոր կիրակէին և զգալուստ Սուրբ
5. Հոգոյն՝ անխափան: զՍարգիսոս և զՎարդիոս ընձա եկեղեցոյս յիշեցէք:
Կատարիչքն արճնին ի Տեառնէ:

Գ. ՆՈՒՅՆ ՏԵՂՈՒՄ, ՆԱԽՈՐԳԻՑ ՆԵՐՔԵՎ, ՇԱՐՈՒՆԱՎԱՐԱՐ.

- ԹԼ. Հայոց ԶԳ ի տանի խաչին :Ա: պատարագ Ասլան ափին :Ա: Թամբէ՝
վարդապետին մարն:

Դ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, ԼՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ԽՈՐԱՆԻ ՄՈՒՅՔԻ ՎՐԵՎՈՒՄ.

1. Աստուած զքայ Ալանա.
2. ի տանի Սուրբ Ստեփանոսի
3. :Ի: պատարագ Վարդանա:
4. Կատարիչքն արճնին ի Տեառնէ:

Ե. ՆՈՒՅՆ ՏԵՂՈՒՄ, ՆԱԽՈՐԳԻ ԿՈՂՔԻՆ.

1. Յայսմ խորանի պատարագ
2. յորո անուն հասարակաց
3. առնեն հանապագ:

Զ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, ԼՅՈՒՍԻՍԱՅԻՆ ՊԱՏԻ ԵՂՈՒՍԻ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԿՈՂԻ ՎՐԱ.

1. Ի տանի Հոփսիմեանց
2. :Ա: Պատարագ Մեռնայ.
3. Գայիանեանց :Ա: պատարագ Խաթու-
4. ճա. ի տանի Խաչիցն :Ա: Գրգ-
5. աբին :Ա: Արագղին :Ա: Սիրուն-
6. կանն

Է. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՆԵՐՍՈՒՄ, ՇԱՐՈՒՍԱՅԻՆ ՊԱՏԻ ԵՂՈՒՍԻ ԱՐԵՎՄՏՅԱՆ ԿՈՂԻ ՎՐԱ.

1. Ի տանի Սուրբ Գրիգորի
2. :Ա: պատարագ Բուտ
3. վարդապետին՝ ժաղան
4. աշխատողին:
5. Կատարիչքն արճնին Աստուծոյ:

Ը. ՆՈՒՅՆ ՏԵՂՈՒՄ, ՆԱԽՈՐԳԻ ՄՈՅ, ԶԵՌԱԳԻՐ ՏԱՌԵՐՈՎ.

1. Եւ Սուրբ Կարապետիս ծառայ Ենաւս
2. տյօր դասի գրեցի. ԹՎ. :Ի:Խ:Բ:

Բ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՇՅՈՒՄԻՍԱՑԻՆ ՊԱՏԻ ՎՐԱ, ԱՐՏԱԹՈՒՄՏ

1. Վիրաւորեալ շատ ման եկի փուն աշխարհն, . Կէ
2. ոչ մի տեղ չգտուա ի հոգւոյս դեղւոյ հարն, . Վ
3. քէ բիր բժիշկ լինի (Կոյս) քեզ մօտ է հնարն, . Տ
4. հայցեմ Տեառն ի Մօրէղ յոյ տօւր հոգւոյս դեղ: . Յ

Տողերի վերջում հղած առանձին տառերը փակագիր են և հաժանաբար նշանակեն «Գէորգ վարդապետ յիշեցէք»:

Բ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ՄՈՒՏՅՈՒ ԺԱԿԱՏԱԿԱԼ ՔԱՐԻ ՇՈՒՐՋԸ

Ես Սարգիս վարդապետս վասն յայտոյ հոգոյ իմոյ նկարեցի գրատկերս:

ԺԱ. ԵԿԵՂԵՑՈՒ ԱՐԵՎՄՏՏԱՆ ՊԱՏԻ ՎՐԱ, ԱՐՏԱԹՈՒՄՏ, ՄՈՒՏՅՈՒ
ՀԱՐԱՎԱՑԻՆ ԿՈՂՄՈՒՄ.

Սո Կոստանդ գրեցի այս թվիս. ի թվ. ՌՃՀԴ:

ԺԲ. ԳԱՄԲԱՆԱՏԱՆ ՆԵՐՍՈՒՄ, ԱՐԵՎԵՏԱՆ ՊԱՏԻ ՎՐԱ.

1. Յուսով ամենակալիւն Աստուծոյ ես էլիկումս, որդի Զալալիմ՝ որդուն մի-
ծի Տաբասիին, տվաք զմեր հալալ հայրենի. տնակն և գ-
2. Շեղջիկ մեր ի գերեզմանատանս իւր :Դ: Կապարովն Ոստին և Զբբին հողով
ու զիւնշ յՈւրծ այգի կա Տաիւրին հողոյն. ճեցին
3. մեծ արտ Զարուտն որուն Պուղենոֆն: Ա: այգի
յասնի որ մեր գերեզմանատանս հայրենիք լինի մինչ ի կառարած աշ-
խարհի:
4. Սարգիս վարդապետ և միաբանս խոստացան ի տարին: Ա: Բառասուն՝
մեզ: Ով ի մերոց կամ յատարաց գտվեալ հայրենիքս հանել ջանա կամ
հարկ
5. դնէ :Յ:Ժ:Ը: հայրապետացն Եզոված է: Կատարիչն արհնին ի Տեառնէ:
Թվին ԶՂԵ:

ԺԴ. ՎԱՆՔՈՒՅ ԳԵՊԻ ԱՐԵՎԵԼՔ, ԶՈՐԱԿԻ ԶԱԽ ԵԶՐԻՆ ԳՅՆՎՈՂ
ԽԱԶԱՐՁԱՆԻ ՎՐԱ.

Ես Արանաս երէց կանգնեցի խաչս յիշատակ ծնողաց իմոց:

ԺԵ. ԶՆՋԻՐՈՒ ԳՅՈՒՂԻ ՀԱՐԱՎԱՑԻՆ ԿՈՂՄՈՒՄ ԳՅՆՎՈՂ ԸՆԴԱՐՁԱԿ
ԳԵՐԵԶՄԱՆԱՏԱՆ ՄԻ ՄԱՀԱՐՁԱՆ ԽԱԶՔԱՐԻ ՎՐԱ.

Խաչս Բարեխաւս Այգոնին. Թվ. ԶՂԹ:

ԺԶ. ՆՈՒՅՆ ԽԱԶՔԱՐԻ ՀԱՐԱՎԱՑԻՆ ԿՈՂԻ ՎՐԱ.

Աստուած ողորմի Տէր Կիրակոսին. Անդոն Երիցին խաչս ապնեա:

ԺԸ. ՆՈՒՅՆ ԽԱԶՔԱՐԻ ԱՌՋԵՎՈՒՄ ԵՂԱՄ ՏԱՊԱՆԱԹԱՐԻ
ՀՅՈՒՄԻՍԱՑԻՆ ԿՈՂԻ ՎՐԱ.

Ես Մարիան գալաջով կանգնեցի գխաչս իմ որդի Ալդոնեանին:

ԺԷ. ՆՈՒՅՆ ՏԱՊԱՆԱԹԱՐԻ ՀԱՐԱՎԱՑԻՆ ԿՈՂԻ ՎՐԱ

Այս է հանգիստ Մաւրատին. Սաղիլմիդին:

